POMIĘDZY
МІЖ • МЕЖДУ • BETWEEN • ZWISCHEN • ENTRE

Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe
2022, nr 2 (5), s. 139–142

https://czasopisma.marszalek.com.pl/10-15804/pomi
DOI: 10.15804/PPUSN.2022.02.14

Agnieszka Matusiak
Uniwersytet Wrocławski

WROCŁAWSKIE SPOTKANIA Z DRAMATURGIĄ UKRAIŃSKĄ

29 i 30 czerwca 2022 roku Centrum Transkulturowych Studiów Posttotalitarnych Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego we współpracy z Zakładem Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu, reprezentowanym przez dr Wiktorię Malicką – Pełnomocnik ZNIO ds. Współpracy z Zagranicą, zorganizowało czytania performatywne dwóch ukraińskich sztuk: Nedy Neżdany *Zagubieni we mgle* [Неда Неждана *Загублені в тумані*] oraz Ołeksandra Witra *Szczęście na muszce* [Олександр Вітер *Під прицілом тиші*]. Dramat Nedy Neżdany został zaprezentowany w języku ukraińskim, zaś tekst Ołeksandra Witra – w przekładzie na język polski (autorka przekładu: Agnieszka Matusiak).

Czytania zostały pomyślane jako gest solidarności z ukraińskim środowiskiem dramaturgiczno-teatralnym, które po 24 lutego 2022 roku, w wyniku skomasowanej napaści Rosji na Ukrainę, zostało pozbawione możliwości normalnego funkcjonowania. Zaś wielu twórców, uciekając przed wojną, znalazło schronienie w Polsce.

Organizacja czytań była możliwa dzięki finansowemu wsparciu JM Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego profesora Roberta Olkiewicza oraz Dziekana Wydziału Filologicznego dr. hab. Arkadiusza Lewickiego, prof. UWr oraz Przewodniczącej Rady Dyscypliny Naukowej Literaturoznawstwo profesorce Beacie Baczyńskiej. W imieniu organizatorów pragnę złożyć wszystkim Darczyńcom serdeczne podziękowania za udzielone wsparcie. Osobne słowa wdzięczności należą się także profesorowi Robertowi Wieczorkowi, Prorektorowi ds. Finansów i Rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego, który był „dobrym duchem" niniejszego przedsięwzięcia.

Szczegółowe informacje o poszczególnych czytaniach znajdują się poniżej.

Neda Neżdana *Zagubieni we mgle*
Reżyseria: Mykhailo Pshenychnyi

W czytaniu wzięli udział ukraińscy aktorzy teatralni i telewizyjni:
Mykhailo Pshenychnyi [Михайло Пшеничний]
Lyubava Hreshnova [Любава Грешнова]
Olena Turbal [Олена Турбал]
Tala Kalatay [Тала Калатай]

Dramat fantasy. Dom z dziwną rodziną w zagubionym we mgle świecie.

Spadają tu bomby i samoloty, trudno zrozumieć, z której strony i kto do kogo strzela. Nigdy też nie wiadomo, kto przyniesie podarunek, a kto śmierć. W powietrzu zostaje zestrzelony samolot. Mężczyzna, zostawiwszy w domu matkę i ciężarną żonę, wyrusza na poszukiwanie osoby, która spadła z nieba. W

tym czasie ta zjawia się w jego domu. Okazuje się, że jest to kobieta, z którą dorastał, która była mu najbliższa na całym świecie, którą kochał ponad życie. Kim są dla siebie teraz w tym dziwnym, spowitym gęstą mgłą świecie? Co z nimi będzie? I co stanie się z tym światem, kiedy opadnie mgła?

Zagubieni we mgle to rozpisany na cztery głosy dramat o współczesnej Ukrainie, pogrążonej w absurdzie trwającej od 2014 roku wojny hybrydowej, i jej społeczeństwie, które w poszukiwaniu swej posowieckiej tożsamości tragicznie zagubiło się w oparach dziejów.

Dramat jest laureatem ogólnoukraińskiego konkursu „Koronacja słowa". Jego sceniczne czytanie w języku portugalskim miało miejsce na festiwalu Europejski Dramat w Lizbonie.

Sztuka należy do korpusu badanych tekstów w projekcie „I znów prolog?", realizowanym przez Laboratorium Transkulturowych Studiów nad Teatrem i Dramatem Postkomunistycznej Europy w ramach Centrum Transkulturowych Studiów Posttotalitarnych Wydziału Filologicznego UWr.

Neda Neżdana (właśc. Nadija Mirosznyczenko) – urodzona w 1971 w Krematorsku (obwód doniecki), kulturolożka, poetka, jedna z najważniejszych ukraińskich dramatopisarek XXI wieku, doktorka nauk humanistycznych. Ukończyła Kijowski Uniwersytet Lingwistyczny (filologia romańska) i Akademię Kijowsko-Mohylańską (kulturologia). Studiowała w Centrum Współczesnej Dramaturgii Eksperymentalnej im. Anatolija Diaczenki. Była kierowniczką działu teatralnego pisma „Kino-Teatr", pracowała jako kierowniczka literacka, scenarzystka, redaktorka, kuratorka licznych krajowych i zagranicznych projektów dramaturgiczno-teatralnych. Wykładowczyni teorii i praktyki dramaturgicznej na Uniwersytecie im. Tarasa Szewczenki w Kijowie. Kierowniczka Oddziału Projektów Dramaturgicznych Narodowego Centrum Sztuki Teatralnej im. Ł. Kurbasa w Kijowie. Współzałożycielka kijowskiego Teatru MIST. Przewodnicząca Konfederacji Dramaturgów Ukrainy, kuratorka biennale „Nowe Sztuki Europejskie" w Wiesbaden.

Autorka ponad 20 sztuk, a także scenariuszy radiowych, filmowych i telewizyjnych, tłumaczka z języka francuskiego, rosyjskiego i białoruskiego. Jej utwory były prezentowane na ukraińskiej scenie lub ekranie ponad 100 razy (Kijów, Biała Cerkiew, Dnipro, Kremenczuk, Ługańsk, Odessa, Mikołajów, Cherson, Lwów, Łuck, Równe, Tarnopol, Użhorod, Czerniowce). Jej dramaty wzbudziły także zainteresowanie zagranicą – publikacje, sceniczne czytania, udział w festiwalach, przedstawienia w Rosji, Białorusi, Estonii, Litwie, Estonii, Armenii, Serbii, Macedonii, Kosowie, Szwecji, Niemczech, Portugalii, Turcji, Iraku, USA, Australii, a także w Polsce. Laureatka najbardziej prestiżowych nagród na Ukrainie. Jej trzy sztuki: Milion spadochroniarzy, Kto otworzy drzwi? i Kiedy powraca deszcz zostały włączone do katalogu najlepszych sztuk Europy (w 2004, 2006, 2008 i 2012).

Autor zdjęć: Andrzej Solnica

Dr Wiktoria Malicka, Pełnomocnik ZNiO ds. Współpracy z Zagranicą, Mykhailo Pshenychnyi, Tala Kalatay, Olena Turbal

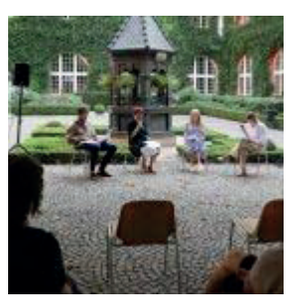

Mykhailo Pshenychnyi, Tala Kalatay, Olena Turbal, Lyubava Hreshnova

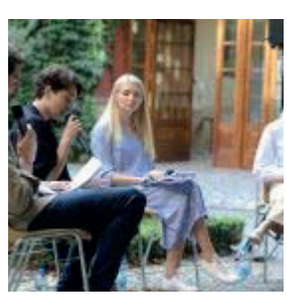

Dr Wiktoria Malicka, Pełnomocnik ZNiO ds. Współpracy z Zagranicą, Mykhailo Pshenychnyi, Tala Kalatay, Olena Turbal

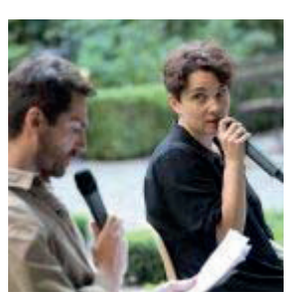

Mykhailo Pshenychnyi, Tala Kalatay

Ołeksandr Witer *Szczęście na muszce*
Reżyseria: Maria Gavrilova

W czytaniu wzięli udział aktorzy Teatru ZAR:
Jakub Fret
Kamila Klamut
Aleksandra Kugacz-Semerci
Orest Sharak
Maria Gavrilova

„Żyjemy w przestrzeni historycznej spirali, w której nie istnieje i nie może istnieć nic stałego i niezmiennego. W jednej sekundzie wszystko może zostać zrujnowane i unicestwione. Nawet najbardziej demokratyczne społeczeństwa są narażone na ataki i zniszczenia. Wzloty i upadki krajów – to gra losu i historii, a nie coś, co jest dane na zawsze i stale. Prezentowany dramat można odczytać jako fantastyczną historią z życia „Informacyjno-Humanitarnego Centrum" (jakim nazywane są obozy dla uchodźców); w rzeczywistości to przypowieść o prawdziwych ludzkich wartościach i o gotowości człowieka dotrzymywania ich bez względu na okoliczności. «Wolności nie otrzymuje się w spadku. O prawdziwą wolność należy walczyć każdego dnia przez całe życie» – to główne przesłanie sztuki. Bohaterami dramatu są uchodźcy, mieszkający w Centrum oraz jego pracownicy. Jednych i drugich dzielą okoliczności życia i właściwy im status społeczny. Jednak pragnienie wolności, leżące poza granicami jakichkolwiek formalnych statusów, jest łączącym ich mostem oraz swoistym papierkiem lakmusowym, pokazującym kim naprawdę jest człowiek, jakie są jego pragnienia i jaką cenę jest gotów zapłacić za wolność". Ołeksandr Witer

Prezentowany dramat należy do korpusu badanych tekstów w projekcie „I znów prolog?", realizowanym przez Laboratorium Transkulturowych Studiów nad Teatrem i Dramatem Postkomunistycznej Europy w ramach Centrum Transkulturowych Studiów Posttotalitarnych Wydziału Filologicznego UWr. W Ukrainie dramat wygrał najważniejszy literacki konkurs „Koronacja Słowa", zaś w 2017 roku zwyciężył w międzynarodowym konkursie EURODRAM. European Network for Drama in Translation w Paryżu.

Ołeksandr Witer – właść. Oleksandr Miroshnichenko (Олександр Мірошниченко), ukraiński dramaturg, reżyser, aktor. Kierownik działu literackiego Narodowego Centrum Sztuki Teatralnej im. Łesia Kurbasa w Kijowie. Przewodniczący Asocjacji Niezależnych Działaczy Teatralnych. Urodził się w 1972 roku w Kijowie. Absolwent Akademii Estradowo-Cyrkowej (wydział aktorski) oraz Narodowego Uniwersytetu Teatru, Kina i Telewizji im. Iwana Karpenki-Karego w Kijowie (wydział reżyserski). Jest reżyserem ponad 30 sztuk teatralnych, zrealizowanych w teatrach Kijowa, Ługańska, Odessy, Czerniowców, Moskwy, Sztipu (Macedonia). Pracował jako główny reżyser rozgłośni radiowej „Kultura". Pomysłodawca ogólno ukraińskiego konkursu sztuk radiowych. Wykładał w Narodowym Uniwersytecie „Akademia-Kijowsko-Mohylańska" oraz Narodowym Uniwersytecie Teatru, Kina i Telewizji im. I. Karpenki-Karego w Kijowie. Prowadził autorskie klasy mistrzowskie reżyserii, dramaturgii, sztuki aktorskiej, retoryki. Współzałożyciel kijowskiego Teatru Most [Театр Міст]. Jest wykonawcą ponad czterdziestu ról kinowych, filmowych i teatralnych. Autor wierszy oraz scenariuszy filmowych, radiowych i estradowych. Jego utwory publikowane były w czasopiśmie „Dnipro", almanachu *Współczesna Ukraińska Dramaturgia* [Сучасна українська драматургія], antologiach *Po drugiej stronie pauzy* [Потойбіч паузи], *13 współczesnych ukraińskich sztuk* [13 сучасних українських п'єс], *Majdan. Przed i później* [Майдан. До і після], *Od nieba do ziemi* [Від неба до землі], *Labirynt z lodu i ognia* [Лабіринт із криги та вогню], autor i współpomysłodawca antologii współczesnych sztuk *Inny dramat* [Інша Драма]. Jego utwory były tłumaczone na język angielski, francuski, polski, estoński, rosyjski, serbski, macedoński, grecki, turecki. Jego utwory dramatyczne i filmowe wystawiane były w Ukrainie (m.in. Kijów, Lwów, Charków, Dnipro, Mikołajów, Mariupol, Kropywnycki, Iwano-Frankiwsk) oraz zagranicą – USA, Izrael, Irak, Francja, Polska, Białoruś, Estonia, Rosja, Armenia, Gruzja, Słowacja, Macedonia, Serbia, Grecja. Laureat międzynarodowych i krajowych festiwali i konkursów dramaturgicznych, m.in. Grand Prix festiwalu Tydzień Współczesnej Ukraińskiej Dramaturgii, Grand Prix konkursu Koronacja Słowa. Trzy spośród jego sztuk są zwycięzcami sieci EURODRAM. European Network for Drama in Translation, jedna znajduje się w katalogu najlepszych sztuk Europejskiej Konwencji Teatralnej.

W Polsce była wystawiana jego sztuka *Labirynt*, w reżyserii i przekładzie Andrzeja Szczytki (premiera 23 maja 2016, Centrum Kultury Zamek).

Autor zdjęć: Andrzej Niedzwiedzki

Jakub Fret, Orest Sharak, Kamila Klamut, Maria Gavrilova

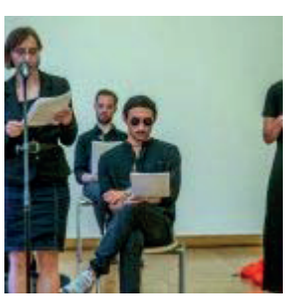

Kamila Klamut, Orest Sharak, Jakub Fret, Maria Gavrilova

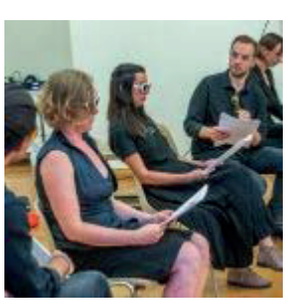

Jakub Fret, Aleksandra Kugacz-Semerci, Maria Gavrilova, Orest Sharak, Kamila Klamut

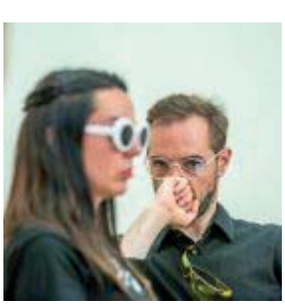

Maria Gavrilova i Orest Sharak